

ÖSTERMALMS STADSDELSFÖRVALTNING
BARN OCH UNGDOM/SOCIALTJÄNSTEN

FRÄSCH • UNG • SMART • SNYGG • INTELLIGENT & NYKTER

Rapport om ett alkoholförebyggande projekt inom Östermalms stadsdelsnämnd

Projektledare: Josef Elveskog

Josef.elveskog@stockholm.se

2010-10-07 Bilaga 1

ÖSTERMALMS
STADSDELSFÖRVALTNING
Box 24156, 104 51 STOCKHOLM
ostermalm@stockholm.se
08-508 10 000 (vx) 08-508 10 099 (fax)

www.stockholm.se/ostermalm

Sammanfattning

Stockholmsenkäten har under många år visat en hög alkoholkonsumtion bland ungdomar i stadsdelen Östermalm i Stockholm. För att möta problemen skapades projektet FUSSION – Fräsch, Ung, Snygg, Smart, Intelligent och Nykter. Projektet inriktar sig på information och förebyggande insatser till samtliga elever och föräldrar i årskurs 7 till 9, i både kommunalt och enskilt drivna skolor i stadsdelsområdet. FUSSION har i stadsdelens skolor erbjudit eleverna föreläsningar i och kring ämnet alkoholkonsumtion och självkänsla. På föreläsningarna har skolungdomarna främst fått ta del av majoritetsmissförståndets inverkan på hur grupstryck påverkar dem själva och ungdomars alkoholvanor i stort. Eleverna har diskuterat och reflekterat kring riskfaktorer och skyddsfaktorer förknippade med att vara ung och dricka eller inte dricka alkohol. FUSSION har också erbjudit skolorna möjligheten att låta projektledaren medverka som föreläsare på respektive skolas föräldramöten för årskurs 7-9, ibland även årskurs 6. Då presenteras bl.a. aktuell statistik om alkoholkonsumtionen bland stadsdelens ungdomar, liksom även en modell för hur föräldrarna gemensamt kan inverka positivt på sina ungdomar och förebygga så att ungdomarna inte börjar dricka eller att de som redan dricker minskar sin konsumtion. Efter informationen ges varje föräldragrupp möjligheten att själva diskutera och komma överens om hur de inom klass- och föräldragruppen ska samarbeta och hitta gemensamma riktlinjer och regler för sina ungdomar. Rapporten beskriver hur projektet fortskridit, vad som har fungerat och vad som har varit mer problematiskt. Åsikter från skolorna som projektet har samverkat med och projektledarens erfarenheter har sammanställts i rapporten. En framtidsplan presenteras för det fortsatta arbetet på Östermalm kring frågan att minska alkoholkonsumtionen bland ungdomar. Rapporten omfattar även en metodbeskrivning av innehållet i de enskilda lektionerna och föreläsningarna. FUSSIONs pedagogik får gärna användas som inspiration för andra som vill hitta metoder att arbeta med ungdomar och deras föräldrar för att förebygga alkohol.

Josef Elveskog

Projektledare

Sammanfattning	2
Introduktion till FUSSION	5
Bakgrund till att projektet FUSSION skapades	5
Så började arbetet med FUSSION 2009	5
Svårigheter i början med FUSSION	6
Föreläsningserbjudande till skolorna	7
Första lektionen med eleverna	7
Lektion 1 tillvägagångssätt för genomförande	7
Övningen Majoritetsmissförstånd	8
Alkoholvanor	9
Varför värderingsövningar som metod?	10
FUSSION tar upp ämnet självkänsla	10
Lektion två i FUSSION	11
Risk- och skyddsfaktorer	11
Elevernas förslag på risk- och skyddsfaktorer	12
Exempel på riskhistoria skriven av elev	13
Exempel på skyddshistoria skriven av elev	13
Idén med att FUSSION arbetar med risk- och skyddsfaktorer	13
Föreläsning för föräldrar	14
Örebro preventionsprogram (ÖPP)	14
Protokoll efter ÖPP	15
Arbeta parallellt med både föräldrar och elever	16
Handledning och befintliga informatörer i ÖPP	17
Skolans kanaler till föräldrarna	18
Hemsidan: stockholm.se/fussion	18
Enkäten	18
Metod för enkäten	19
Vilka har svarat enkäten	19
Enkätredovisning	19
Behov av att samarbeta med stadsdelsförvaltningen kring alkoholförebyggande insatser	20
Samarbete med projektledaren	21

Föreläsningen för ungdomarna.....	22
Föreläsningen för föräldrarna.....	23
ÖPPs framtid på skolan.....	24
Vad har varit bra och dåligt med FUSSION?	25
Vad har varit bra med FUSSION?.....	25
Negativa kommentarer från kontaktpersonerna:.....	25
Övriga kommentarer från kontaktpersonerna.....	26
Besök hos klasser och föräldramöten.	26
Alkoholkonsumtionen bland ungdomarna på Östermalm	27
Total årlig alkoholkonsumtion omräknat i 100 procent alkohol, årskurs 9 - medelvärde.....	28
Elever som inte dricker alkohol, årskurs 9	28
Elever som storkonsumtion alkohol 1 gång i månaden eller oftare, årskurs 9	29
Elever som aldrig blir bjudna på alkohol av sina föräldrar, årskurs 9	29
Tolkning av diagrammen.....	29
Styrkan i FUSSION.....	30
Svagheten i FUSSION	31
Framtiden för FUSSION?	33
Avslutande Diskussion.....	34
Bilaga 1 Projektbeskrivning	35
Bilaga 2 Majoritetsmissförstånd	42
Bilaga 3 Elevernas berättelser	43
Bilaga 4 Metro artikel.....	46
Bilaga 5 Enkät.....	47

Introduktion till FUSSION

Bakgrund till att projektet FUSSION skapades

”Stockholmsenkäten har under många år visat en hög alkoholkonsumtion bland ungdomar i Östermalms stadsdelsområde. Även många flickor i stadsdelsområdet har enligt enkäten en kraftig alkoholkonsumtion. Även användningen av tobak och droger ligger enligt enkäten förhållandevis högt. För att möta problemen ska stadsdelsförvaltningen enligt med den av stadsdelsnämnden fastställda verksamhetsplanen för 2009 starta ett projekt inriktat på information och förebyggande insatser till samtliga klasser och föräldramöten i åk 7 till 9, i både kommunalt och enskilt drivna skolor i stadsdelsområdet.” (Tjänsteutlåtande DNR: 20097-700 Östermalms stadsdelsnämnd sammanträde 2009-01-22)

Projektet blev FUSSION- Fräsch, Ung, Snygg, Smart, Intelligent och Nykter. FUSSION ska försöka påverka ungdomars i årskurs 7 till 9 och deras föräldrars attityder till alkohol. Målsättning när projektet startade var att under året så ska projektledaren vid minst ett tillfälle göra ett besök i alla skolklasser i årskurs 7- 9. Målet är att samtliga skolor i stadsdelsområdet, med elever i dessa åldrar, ska nås av projektet.

Under året ska även besök göras på ett föräldramöte för varje klass. Föräldrarna ska under dessa föräldramöten få ta del av Örebro Preventionsprogram (ÖPP). Föräldrarna ska få diskutera ungdomsdrickande och vilken betydelse deras inställning till alkohol har, hur föräldrar kan förhålla sig till ungdomsdrickande genom att själv inta en restriktiv hållning och tydliggör det för ungdomen. Tanken är också att de projektmedel som ska sökas ska användas även till exempelvis informationskampanjer. (Tjänsteutlåtande DNR: 20097-700 Östermalms stadsdelsnämnd sammanträde 2009-01-22)

Se **Bilaga 1** för projektbeskrivning.

Så började arbetet med FUSSION 2009

När FUSSION sjösattes under mars 2009 så var den huvudsakliga uppgiften att introducera projektet för berörda rektorer på skolorna på Östermalm. Östermalms stadsdelsdirektör Göran Månsson, Mats Claesson, chef för Barn och Ungdom, samt Anna-Lena Christensson Österberg, chef för socialtjänsten, bjöd därför in alla stadsdelens rektorer till ett möte under april 2009 i syfte att etablera och presenta projektet. Mötet var startskottet för FUSSION och ville öppna upp för en dialog och ett samarbete med stadsdelens alla skolor. Uppslutningen från rektorerna sida var inte stor. Endast två skolor, samt Elisabeth Sjöberg från utbildningsförvaltningen, kom till mötet. FUSSIONs projektledare Josef Elveskog var också med på mötet. Eftersom deltagandet från skolornas sida initialt var lågt, så fick projektledaren ägna

mycket tid under våren 2009 att få till stånd ett samarbete med varje enskild skola. Det handlade om att komma och presentera FUSSION för skolans rektorer och ledningsgrupper och presentera projekts vision. Projektledaren såg till att bli inbjuden till de kommunala skolornas rektorsmöten och fick chansen att på tio minuter försöka skapa uppmärksamhet för projektet.

Att etablera FUSSION, tog mycket energi och tid då gensvaret var mycket svalt. FUSSION erbjöd skolorna att projektledaren kunde komma ut och föreläsa kring alkohol och självkänsla för ungdomarna i årskurs 7-9. Den andra viktiga punkten i erbjudandet från FUSSION var att projektledaren skulle delta på föräldramöten med syftet att samtala med föräldrarna kring hur de ska hantera problematiken med tonåringar och alkohol. Föreläsningen utgår ifrån, Örebro preventionsprogram, ÖPP. Upplägget utgår ifrån den projektplan projekterats för FUSSION.

Josef Elveskog, är ensam projektledare för FUSSION. Första året var projektledaren anställd på halvtid. Från årsskiftet 2010 var projektledaren anställd på 80 %. Mats Claesson chef för Barn och Ungdom samt Anna-Lena Christensson Österberg, chef för socialtjänsten, båda inom Östermalm stadsdelsförvaltning är FUSSIONs styrgrupp. Projektledaren och styrgruppen har setts med jämna mellanrum med några veckors intervall för att se hur arbete fortlöper och för att diskutera FUSSIONs arbete. Projektledaren har varit mycket fri och fått styra arbetet på egen hand. Styrgruppen har alltid varit tillgänglig vid behov.

Svårigheter i början med FUSSION

Styrgruppen och projektledaren trodde alla skolorna skulle vara väldigt välvilliga till att samarbeta med FUSSION. Ingen förutsåg att det skulle uppstå så mycket hinder för projektledaren att få träffa föräldrarna och eleverna. På varje skola tvingades projektledaren själv hitta och bearbeta en nyckelperson som kunde öppna dörren och släppa in FUSSION i skolan. Till en början trodde projektledaren att det var rektorerna som skulle bearbetas, något som fick hög prioritet. På vissa skolor gav det dock ingen utdelning, men det visade sig att det fanns andra viktiga personer på skolan som tyckte att projektet kändes mera angeläget. Dessa bearbetades för att få i gång ett samarbete med FUSSION och i förlängningen ge projektet tillgång till först skolan, eleverna och slutligen också föräldrarna. Under våren 2009 var det endast en skola som bjöd in FUSSION till att träffa eleverna och det var då en årskurs 6. Den åldersgruppen var till en början utanför den tilltänka målgruppen för projektet. Men FUSSION utvecklades snabbt till att vara mycket anpassningsbar utifrån skolornas behov och önskemål kring projektets målgrupper.

Föreläsningserbjudande till skolorna

På följande sätt beskrivs FUSSION utifrån den skriftliga informationen som skickas ut till kontaktpersonerna på skolorna.

”Tanken är att vi för FUSSIONs räkning, genom vår projektledare Josef Elveskog, vill träffa ungdomarna på skolorna i Östermalm. Josefs föreläsningar är egentligen mer utav en workshop. Eleverna får fundera kring olika val och dilemman i livet.

Workshopen inkluderar olika former av värderingsövningar och majoritetsmissförståndet kommer att belysas. Undervisning kan ske både i helklass, halvklass eller efter andra önskemål. Tanken är projektledaren ska anpassa sig efter ER skolas behov och önskemål om upplägg.

Målet är att få till stånd ett samtal och en dialog med eleverna, men samtidigt vill vi bredda deras kunskap kring ämnet för att stärka dem i valet att säga nej till alkohol. Målet är att kunna påverka attityderna vad gäller ungdomarnas inställning till alkohol, att alkoholdebuten skjuts upp bland ungdomarna och att konsumtionen av alkohol upphör eller kraftigt minskar.”

Utöver det så kompletterades erbjudandet med personliga möten och kontakter. Alla skolor tackade ja till erbjudandet och alla elever i årskurs 7-9 fick lektionsbesök av FUSSION. Några skolor fick efter eget önskemål även FUSSION att föreläsa för eleverna i årskurs 6.

Första lektionen med eleverna

Att ha en helt okänd klass att föreläsa för om alkohol handlar om att på något sätt väcka elevernas nyfikenhet för FUSSION, projektledaren och för ämnet i sig. På ca 40- 60 minuter ska projektledaren etablera en kontakt och påverka eleverna i rätt riktning, utifrån projektets mål. Det är inte helt självklart att elever visar respekt för en ny vuxen som träder in i klassrummet. Ofta har inte någon annan vuxen än projektledaren varit närvarande under lektionerna/föreläsningen med eleverna.

Lektion 1 tillvägagångssätt för genomförande

1. Projektledaren ska etablera en kontakt med eleverna utifrån den bild av verkligheten som han har utifrån sitt arbete som kurator på en ungdomsmottagning sedan 2004.
2. Tydligt beskriva för eleverna varför de idag tillsammans pratar om just alkohol. Kort berättar projektledaren om Stockholmsenkäten och varför politiker och tjänstemän skapat FUSSION. Ungdomarna får själva komma på olika svar varför det finns en angelägenhet hos politiker och tjänstemän, med beslutsfattande positioner, att få alkoholkonsumtionen hos ungdomar att upphöra eller åtminstone minska.

3. Övningen, "Majoritetsmissförstånd" genomförs anonymt. Övningen fungerar enligt följande: Varje elev får självskatta sin egen alkoholkonsumtion och sedan gissa hur mycket hon eller han tror att de andra i klassen dricker eller inte dricker alkohol. Eleverna lämnar sedan in sina svar till projektledaren, vilka därefter redovisas inför hela klassen.
4. Eleverna får definiera vad de anser att självkänsla är. Under genomgången av deras definitioner så presenteras KBT, Kognitiv Beteende Terapi, och dess utgångspunkt att människan kan påverka sitt eget mående genom handlingar, tankar och känslor.
5. Värderingspåståenden används av projektledaren för att starta en diskussion i klassen. Projektledaren ställer en rad olika påståenden kring alkohol, tonåringar och föräldrar. Poängen är att få eleverna att markera sitt eget ställningstagande i frågan, oavsett om eleverna håller med i värderingspåståendet eller inte. Den övningen kallas "Heta stolen". Nedan följer några exempel på sådana påståenden:
 - Det är bra att Systembolaget har en åldergräns för inköp av alkohol.
 - Det är bra att föräldrar sätter upp vissa regler och bestämmer vissa saker över ungdomar.
 - Många ungdomar växer upp med att ha någon i sin närhet som dricker för mycket alkohol.
 - Barn som bjuds på alkohol av sina föräldrar kommer dels att dricka mer dels att börja dricka tidigare än de barn som har mer restriktiva föräldrar.

Övningen Majoritetsmissförstånd

Efter att ha genomfört övningen i klassrummet med alla elever, är upplevelsen att eleverna svarar ärligt i sin självskattning och att den ger en trovärdig bild av hur alkoholkonsumtionen faktiskt ser ut hos den enskilde. Resultatet blir nästan alltid detsamma, oavsett vilken skola det gäller, vilken ålder eleverna har eller vilken klass de går i. Eleverna tror att alla andra i klassen dricker betydligt mera än vad de själva gör, det vill säga mer än vad det som framkommer vid självskattningen. Nedan är en redovisning av hur det kan se ut i en genomsnittsklass på 25 elever. I kolumnen till vänster redovisas hur det faktiska drickandet ser ut i klassen och i den högra visas hur eleverna i genomsnitt tror att alkoholkonsumtionen ser ut hos klasskamraterna. Det är tydligt att eleverna tror att klasskamraterna dricker betydligt mer än vad de i själva verket gör. Se **Bilaga 2** för övningen Majoritetsmissförstånd.

Alkoholvanor

Hur eleverna markerar sin egen alkoholkonsumtion	<u>Kategorier</u>	Hur eleverna i genomsnitt markerar att de tror att de andra i klassen dricker
17 st.	Grupp A: Dricker ingen alkohol alls.	6 st.
5 st.	Grupp B: Tar en klunk eller dricker högst ett glas någon enstaka gång.	4 st.
2 st.	Grupp C: Dricker ibland, men ej så mycket att man blir berusad.	8 st.
1 st.	Grupp D: Dricker och är ofta berusad.	7 st.
	Antal i klassen	25 st.

När resultatet redovisas är eleverna till en början allt som oftast väldigt fascinerade över att det är så stor differens mellan den högra och vänstra spalten. Det finns också ett stort intresse från eleverna att veta hur många som dricker enligt kategori D, och vem det i så fall skulle kunna vara. Projektledaren frågar eleverna vad de tror att övningen har för syfte. Eleverna tror oftast att övningen vill visa hur mycket fördomar de har om andra människor eller att ungdomar gärna beskriver sig själva som bättre än andra. Eleverna får fundera en liten stund till kring övningens syfte. Då kommer oftast någon i klassen på det som övningen vill påvisa. Nämligen att om en människa tror att alla andra människor gör någonting betydligt mer frekvent än vad hon själv gör, så ökar sannolikheten att hon själv kommer att pröva detsamma och därmed öka sin egen konsumtion. Det sker eftersom människan vill vara som hon tror att andra är. Lektionen leder vidare in på ämnet gruppsyck.

FUSSION belyser då det direkta gruppsycket, det vill säga att en person blir uppmanad eller uppmuntrad att dricka. Det skiljer sig från det indirekta gruppsycket, som i sin tur innebär att människan formar sig efter samt kopierar

ett beteendemönster som hon tror eller ser att andra människor har. Eleverna håller ofta med om det. För eleverna blir det tydligt att de inte behöver försöka vara som de andra som dricker, då just denna bild eller "sanning" allt som oftast är något som saknar verklighetsförankring, utan bara handlar om egna föreställningar om hur verkligheten ser ut. Övningen "Majoritetsmissförstånd" åskådliggör det för eleverna på ett mycket bra sätt.

Se **Bilaga 2** för övningen Majoritetsmissförstånd.

Varför värderingsövningar som metod?

Värderingsövningar, och då främst "Heta stolen", är ett bra sätt att kunna problematisera kring projektets närliggande ämnen och därmed fortsätta med reflekterande hos eleverna. Därför används värderingsövningen för att avrunda lektionen. Eleverna får då vädra sina åsikter kring exempelvis åldersgränser för att få köpa ut alkohol. Eleverna tycker allt som oftast att det är viktigt att föräldrar sätter gränser och fattar beslut över sina barn. När det kommer till påståendet att föräldrar köper ut och ger sina ungdomar alkohol, och att det i sin tur skulle få den enskilda ungdomen att bli mera benägen att dricka, så är de ungdomar som projektet möter mycket oense. Ofta brukar någon elev förklara att de vet att så är fallet eftersom det är det budskap som förmedlas i hela vårt samhälle (genom ÖPP, Systembolagens kampanjer och andra alkoholförebyggande insatser). FUSSION går in i diskussionen vid sådana tillfällen, och förmedlar fakta i ämnet så att eleverna får ta del av den kunskapen.

FUSSION tar upp ämnet självkänsla

Idén bakom att tala om ämnet självkänsla är att påvisa för eleverna att genom egna känslor, tankar och handlingar kan människor själva påverka sitt mående. När människor tänker positiva tankar om en annan människa så är det oftast hennes handlingar vi tycker är attraktiva och bra. Som exempel kan nämnas när andra beundrar en person som håller ett tal på ett bröllop. Människan finner ofta en förklaring ur följande resonemang: *Personen kan utföra den handlingen (talet) för att hon har bra självkänsla eller självförtroende*. Projektledaren problematiserar resonemanget för eleverna. Utgångspunkten bör i stället vara att den som håller ett tal gör det troligen inte av en slump. Sanningen är snarare att handlingen, att hålla tal, grundar sig i en ordentlig mängd träning. En träning som ger trygghet i färdigheten att hålla ett tal. Den tryggheten innefattar begreppet självförtroende och i ett längre perspektiv det som benämns *självkänsla*.

Projektet vill genom lektionen få eleverna att se att de kan påverka sitt egna liv genom egna handlingar. Om en människa tränar sig på något, desto tryggare blir hon. Var och en av eleverna som FUSSION möter har förmågor och ingen är enbart ett offer för omständigheter. Eleverna förknippar ofta ordet självkänsla med att den

som har svag självkänsla lättare faller för grupptryck och då troligen kommer att ha det svårare att säga nej till alkohol. Detta leder vidare till att tala om vad individen själv kan göra för inte börja eller för att inte fortsätta dricka alkohol. Det är vad lektionspass nummer två handlar om.

Lektion två i FUSSION

Under vårterminen 2010 så fick alla skolor med årskurser 7- 9 erbjudande om en andra lektion i FUSSIONs regi. Alla skolor i stadsdelen tackade ja. Några skolor bad om att projektet även skulle föreläsa för årskurs 6, vilket genomfördes. Ett fåtal klasser fick inget andra besök av FUSSION på grund av att skolan helt enkelt inte kunde eller för att skolan glömde bort de tider som projektet var tillgängligt.

Lektion nummer två i FUSSION inleds med en ca 10 minuter lång repetition för att se vad eleverna minns från den förra lektionen med FUSSION. De flesta klasser har haft lektionen med FUSSION flera månader tidigare, men eleverna minns ändå lektionsinnehållet och dess ämnen, och många har tyckt att det känns kul att ha en lektion till i FUSSIONS regi.

Risk- och skyddsfaktorer

Efter en repetition av den första lektionen så fortsätter den andra lektionen med dagens tema: risk- och skyddsfaktorer. Eleverna, och projektledaren, funderar och undersöker vad som kan förklara varför en ungdom dricker alkohol eller inte dricker alkohol? Vad i en ung människas liv kan skydda henne från alkoholen och vad kan vara skäl till att hon dricker? Eleverna får i grupper om cirka fem personer hitta fem skyddsfaktorer och fem riskfaktorer utifrån följande tre olika nivåer i livet:

Den enskilda ungdomens liv: Vad en ungdom tycker om sig själv, vad hon har för intressen och vilken inställning hon har till saker och ting? Hur mår hon i sig själv?

Familjen: Hur är systemet runt ungdomen? Vilka inställningar har familjen och nätverket till regler kring alkoholkonsumtion bland ungdomar?

Samhället ungdomen lever i: Vilka svårigheter finns i att få tag på alkohol? Vilka reaktioner uppstår när en ung människa ses berusad ute i samhället?

Nedan redovisas hur några grupper av elever har resonerat kring skydds- och riskfaktorer:

Elevernas förslag på risk- och skyddsfaktorer

RISKFAKTORER	SKYDDSAKTORER
Gruppptryck.	Nära kontakt med familjen, regelbundet umgänge med dem.
En familj som har mycket alkohol hemma och har dålig koll på alkoholen och sin ungdom.	Föräldrar som inte bjuder på alkohol och som har tydliga och konsekventa regler.
Man har skaffat sig en falsk legitimation.	Inte så mycket pengar som kan spenderas på alkohol.
Man ser upp till människor som dricker och lever ett "partyliv"	Intressen och mål som är viktiga för personen
Har inga starka intressen eller mål. Tycker inte livet är så spännande och kul.	Tycker om sig själv och är nöjd med sitt liv.
Föräldrarna åker ofta bort och lämnar sin ungdom själv hemma.	Bra information och föreläsningar i skolan om alkohol och konsekvenserna av att dricka.
Många i samhället och i vänskapskretsen dricker.	Har en vänskrets där man inte förväntas dricka.

Tillsammans med projektledaren går eleverna igenom skydds- och riskfaktorer som eleverna själva kommit på. Sedan får var och en av eleverna skriva en liten historia/berättelse om en person som har antingen många riskfaktorer eller skyddsfaktorer sitt liv. Projektledaren samlar sedan in dessa historier och läser upp dem inför klassen utan att veta eller avslöja vem som är författaren. Ofta har inte alla berättelser hunnit med att läsas upp och då har projektledaren ofta haft möjlighet att ge dessa till klassens mentor som kan arbeta vidare med materialet på egen hand.

Här följer två av elevernas historier på temat risk- eller skydds faktorer.

För att ta del av fler av elevernas berättelser se **Bilaga 3**.

Exempel på riskhistoria skriven av elev

Bea bor i en relativt "fin" familj som har det välställt och bor i ett stort fint hus. Hon är ensam barn, hennes pappa är ofta borta på business travels och hennes mamma är död. Dock har pappan en ny yngre fru som Bea inte gillar. Hon känner sig ofta ensam.

I skolan har Bea inga riktiga vänner. Visst har hon kompisar, men hon vet att de snackar skit bakom hennes rygg och bara umgås med henne för att hon har mycket pengar. Bea har dock inte konfronterat dem, vem skulle hon då vara med liksom? På helgerna brukar hon var med äldre kompisar. Hennes pappa är borta och vet inte vad hon gör och hennes styvmamma bryr sig inte. Om hon har lägenheten för sig själv så har hon ibland hemmafest. Då brukar hon sno sprit från vinkylen. Det är bara en tidsfråga innan hennes liv urartar.

Exempel på skyddshistoria skriven av elev

Bea är 15 år och bor med sin familj som består av mamma, pappa och lillasyster. På morgonen vaknar hon och går till skolan tillsammans med sin kompis Lisa. I skolan har hon många vänner. De flesta av hennes vänner gör någon fritidsaktivitet på eftermiddagarna. Bea själv simmar fem dagar i veckan. På eftermiddagarna går hon till träningen och tränar till klockan 19.00. därefter åker hon buss hem och äter middag med sin familj. Det blir inte så mycket tid kvar till läxor, men hon har lärt sig att planera. På fredagskvällarna kommer hon hem sent från träningen och det gör att hon oftast stannar hemma med familjen. På helgerna brukar hon träffa sina två bästa vänner, men de brukar mest vara hemma och titta på TV eller hålla på med datorn. Senaste året har det blivit mycket simtävlingar som tar tid också. Familjen brukar göra saker tillsammans som att cykla eller åka skridskor.

Idén med att FUSSION arbetar med risk- och skyddsfaktorer

Eleverna ska få upp ögon för de faktorer och val av handlingar som faktiskt kan bidra till god livskvalité och en ungdomstid utan alkohol. Det är också lättare att tala om ämnet när argumenten kommer från ungdomarna själva än att projektledaren kommer med färdiga svar och lösningar. Därför bygger metoden på att eleverna själva, i grupp, ska hitta både risk- och skyddsfaktorer och att projektledaren bekräftar elevernas ståndpunkter.

Ofta är det så att ungdomarna hävdar att om en människa lever ett aktivt liv och har ett starkt intresse i en sport så torde det minska intresset för alkohol. Eleverna beskriver det som att individen då har mål och prioriteringar som går före alkohol och företeelser som förknippas med sådana drycker. Sportintresset, målinriktningen och individens livsföring hjälper projektledaren att tydliggöra skyddsfaktorer i en ung människas liv för de elever som projektet mötet. FUSSION försöker styra diskussionen till att faktiskt hjälpa eleverna att se vilka skyddsfaktorer de själva som individer, om möjligt redan har eller kanske kan förse sig med. På så sätt kan de

finna verktyg för att skapa dessa vägar själva att ha skyddsfaktorer och minska på det de mera riskfyllda faktorerna.

Att den andra lektionen i FUSSIONs regi har två moment där fokus är riktat mot att se till risk- och skyddsfaktorer handlar om att projektledaren är övertygad om att det finns en vinst i repetition. Att upprepa det som lärs in via två olika övningar. Den ena övningen är en verbal diskussion. Den andra är en individuell skrivövning.

Lektionsupplägget ger eleverna möjlighet ta del av varandras reflektioner genom att lyssna på de andra gruppernas resonemang och de andra elevernas individuella berättelser. Eleverna får såldes processa ämnet verbalt och genom att producera en berättelse samt ta del av andras reflektioner genom att lyssna på andra. Repetitionen blir således omfattande.

Återkommande i många klasser är elevernas egna reflektioner om att ungdomars inställning till alkohol kan förändras utifrån vilken syn föräldrar har på ungdomsdrickandet. Ungdomarna menar att föräldrarnas inställning påverkar hur ungdomen själv kommer brukar alkohol. Vilket leder projektet vidare till att beskriva hur FUSSIONs arbete mot målgruppen, föräldrar med tonårsbarn, ser ut.

Föreläsning för föräldrar

Alla skolor har blivit erbjudna föreläsningar av projektledaren för FUSSION riktade till föräldrarna på högstadiet. Föreläsningen kan handla om ämnet i sig men FUSSION arbetar i huvudsak efter programmet som heter ÖPP(Örebro preventionsprogram). Erbjudande har marknadsförts varje termin under projektets gång. Föreläsningen sker vanligt vis i stor grupp, dvs. att flera klassers föräldrar samlas i aulan. Sedan får den enskilda klassens föräldrar ett eget rum och tid att diskutera inom föräldragruppen, det som föreläsningen belyser. Erbjudandet till skolorna sker via telefonsamtal och e-post till skolorna i stadsdelen. Alla skolor har använt sig av möjligheten att testa på ÖPP-modellen genom att projektledaren som föreläsare. Tre skolor har även fått föreläsningar på föräldramöten för lägre årskurser än årskurs 7.

Örebro preventionsprogram (ÖPP)

ÖPP är utvecklat av forskare vid Örebro universitet. Idag används ÖPP i samtliga län i Sverige och har även lanserats och används utanför Sverige. ÖPP är en föräldramötesmetod som vänder sig till föräldrar med barn i grundskolans senare skolår. Programmets syfte är att påverka föräldrars förhållningssätt till ungdomars drickande och att sprida information om hur föräldrar kan handla för att hindra tidig alkoholdebut och berusningsdrickande bland ungdomar. Programmet består av korta föredrag på cirka 15 minuter i anslutning till ordinarie föräldramöten i skolan.

Föredraget hålls av särskilt utbildade "föräldramötespresentatörer". I FUSSIONs fall har det så gott som uteslutande varit projektledaren. Själva föredraget ska utföras på varje föräldramöte under årskurs 7 till 9 så att föräldrarna får ta del av samma information många gånger. Även här är det repetition som gäller!

ÖPP-föredraget innehåller informationen till föräldrarna och utgår inte från ideologiska eller moraliska värderingar utan från fakta som framkommit i forskning. Som informatör enligt ÖPP intas en neutral hållning och tvingar inte på föräldrarna åsikter utan redovisar forskningsbaserade rön. Informatör för ÖPP betonar vikten av att föräldrarna tillsammans sätter upp gemensamma regler och normer kring sådant de anser vara angeläget, i synnerhet ungdomsdrickande. I slutet av mötet ges föräldrarna tillfälle att tillsammans i cirka 10 minuter diskutera och komma överens om förhållningssätt med varandra. Dessa kan sedan revideras vid nästa möte då information återigen ges utifrån ÖPP. Programmet tar upp ungdomsdrickande i allmänhet och då inte endast ungdomars berusningsdrickande. Föräldrarna stärks i att bli tydligare i sitt föräldraskap, vilket i sin tur ger effekter på barnens beteende. Budskapet är lätt att förstå. Det handlar om hur föräldrar kan förhålla sig till ungdomsdrickande, t.ex. genom att inta en restriktiv hållning och tydliggöra förhållningssättet på ett konkret sätt, vilket påverkar hur barnen själva förhåller sig till alkoholen.

Protokoll efter ÖPP

Efter föräldramöten där ÖPP-informationen ges så får föräldrarna göra en överenskommelse. Denna skrivs ner och e-postas som ett protokoll till alla föräldrar i klassen. Detta har oftast gjorts av klassföreståndaren. I protokollet finns information om vad föreläsningen handlade om och hur stor effekt restriktiva föräldrar har på de egna barnens drickande. Tydliga kontaktuppgifter till projektet FUSSION och information kring ÖPP finns även med i utskicket.

Här följer några av de klassöverenskommelserna av föräldrar som gjorts under FUSSION-projektet:

En årskurs 8. De närvarande föräldrarna beslutade att:

Vi har nolltolerans till årskurs nio.

Vi hjälps åt att följa upp barnens fritid - ställa upp med att hämta och ringa.

Stämman av med andra föräldrar var barnen är.

Våga vara en pinsam förälder.

En årskurs 8. De närvarande föräldrarna beslutade att:

Vi bjuder inte våra barn på alkohol.

Om mitt barn ska sova över hos någon tar jag kontakt med dem.

Det vi hör om varandras barn meddelar vi varandra.

Våra barn är hemma 21-21.30.

En årskurs 7. De närvarande föräldrarna beslutade att:

Ha nolltolerans mot alkohol och tobak.

Meddela målsman om vi ser att någon i klassen röker.

Vi ringer varandra och kollar att barnens uppgifter stämmer angående att sova över hos varandra och annat.

Nolltolerans gäller för alkohol/tobak och andra droger under högstadiet.

Vi har en dialog och kommunikation med varandra via bland annat Facebook och vår kontaktlista.

En årskurs 7. De närvarande föräldrarna beslutade att:

Nolltolerans gällande alkoholkonsumtion för barnen ska gälla.

Vi ska kommunicera med våra barn om effekten av alkohol i ung ålder.

Vi ska inte köpa ut.

Vi ska inte bjuda på alkohol.

Vi upprättar tydliga regler med vårt eget barn.

Arbeta parallellt med både föräldrar och elever

Skolans traditionella undervisning om Alkohol, Narkotika och Tobak (ANT) har främst handlat om att informera ungdomarna om alkoholens skadeverkningar. En vanlig strategi har varit att bjuda in en polis eller personer som arbetar med ungdomar som informerar ungdomarna om risken att fastna i ett missbruk. Ytterligare en strategi har varit att bjuda in en före detta alkoholist eller narkoman så att ungdomarna själva ska få höra hur illa det kan gå. Visserligen kan sådana insatser

höja ungdomarnas faktakunskaper, men det har inte kunnat påvisas att det har inverkat på det faktiska beteendet/konsumerandet avseende alkohol och droger. FUSSION har därför inte arbetat på det sättet, utan projektets fokus ligger på att få föräldrarna att bli medvetna om deras stora betydelse genom den egna inställningen till ungdomsdrickandet. FUSSION vill inge dem hopp och förmå dem att lära känna barnens klasskamraters föräldrar så att de gemensamt kan ta chansen att påverka sina ungdomar i rätt riktning.

Ungdomarna får samtidigt genom FUSSION fokusera på sina egna föreställningar om att andra ungdomar dricker mycket mera än vad dem själva gör. Under lektionen slår projektledaren och eleverna hål på den myten. Gentemot eleverna handlar det om att prata om vad som kan ses som risk- och skyddsfaktorer. FUSSION kopplar ihop de processer som sker i både föräldragrupperna och elevgrupperna.

Målet med det är att försöka få tankesättet att bli något som inte endast sker en gång utan flera gånger eftersom mötet med FUSSION, projektets idéer samt målsättning, sker på olika sätt under en längre tid. För att tydliggöra det så berättar projektledaren för eleverna om själva idén bakom ÖPP. Eleverna får vetskap om att deras föräldrar har fått ta ställning till ÖPP-informationen. På samma sätt så informeras föräldrarna om de attityder som projektet möts hos ungdomarna. Detta tillsammans bidrar till att hålla ämnet aktuellt. FUSSION vill skapa en attitydförändring hos föräldrar och deras ungdomar.

Handledning och befintliga informatörer i ÖPP

På några få av skolorna på Östermalm fanns det utbildade ÖPP-informatörer redan innan FUSSION-projektet drog i gång. Ingen av dessa skolor hade dock ett arbete kring ÖPP som följde den evidensbaserade manualen som står som garant för programmets kvalitet. Flera av de redan utbildade informatörerna kände sig osäkra i att själva framföra presentationen. Andra kände att deras önskan om att arbeta med ÖPP inte riktigt hade stöd från beslutsfattande eller ledande personer på skolan. De kände att ÖPP arbetet inte kom igång.

FUSSIONs mål är numera att skolorna själva ska kunna nyttja de egna ÖPP-informatörerna. Därför hjälper och stöttar FUSSION dem att komma igång. De uppmuntras att själva hålla i ÖPP-presentationerna. Att handleda och ge stöd är mycket viktigt för att skapa delaktighet i FUSSION. Projektet ska inte ersätta skolans arbete kring ANT undervisning, utan vara ett komplement. Skolorna har också erbjudits utbildningar för att få fler av skolpersonalen att bli ÖPP informatörer via FUSSION. Projektledaren erbjuder att genomföra utbildningarna. Stockholms stads preventionscentrum som FUSSION har ett nära samarbete med har också erbjudit skolorna flera tillfällen att utbilda sig i ÖPP-modellen under den tid projektet pågått.

Skolans kanaler till föräldrarna

Genom att FUSSION genomför lektioner med eleverna så utarbetats också en kontaktkanal till elevers föräldrar. FUSSION kan inte på egen hand få tillgång till adresser eller e-postadresser till föräldrarna utan samarbetar med skolorna i denna fråga. Skolorna på Östermalm har egna kontaktvägar och informationsmöjligheter med föräldrarna som FUSSION lyckats få ta del av. Exempelvis, informeras föräldrarna via e-post om FUSSIONs arbete och målsättningar. Andra skolor väljer att lägga ut breven från projektledaren på skolans egen hemsida. Valet av tillvägagångssätt är upp till skola att avgöra utifrån hur de brukar kommunicera med föräldrarna. Generellt kan sägas att informationen som går ut alltid har godkänts av skolan, innan den sänds ut. Informationen/brevet beskriver hur FUSSION arbetar med eleverna, men huvudsyftet är att upprepa budskapet som FUSSION alltid står för. Det vill säga; att föräldrar bör vara restriktiva i sin inställning till alkoholkonsumtion bland ungdomar och därför uppmanas föräldrarna att inte bjuda sina egna eller andras ungdomar på alkohol. Brevet uppmuntrar också föräldrarna att ta kontakt med projektledaren vid både personliga eller generella frågor kring ämnet. Alla kontaktvägar beskrivs i brevet, och en hänvisning ges till FUSSIONs hemsida där mera konkreta tips utlovas.

Hemsidan: [stockholm.se/fussion](http://www.stockholm.se/fussion)

Under vårterminen 2010 arbetade FUSSION fram en egen hemsida med webbadressen www.stockholm.se/fussion. Hemsidan skapades för att förstärka budskapet som FUSSION sprider och har som mål att förklara att det finns många risker med ungdomsdrickande. Hemsidan betonar att det är viktigt att sträva efter en så sen alkoholdebut som möjligt. Internetsidan riktar sig främst till de föräldrar, vårdnadshavare och vuxna som har ansvar för ungdomarna på Östermalm. Genom hemsidan ska de vuxna finna stöd i att vara restriktiva och inte bjuda ungdomar på alkohol. Hemsidan ger en hel del konkreta tips i de frågorna. Dessutom länkar den till andra bra och informativa sidor som belyser ämnet ungdomar och alkohol och rollen som tonårsförälder.

Enkäten

För att ta reda på vad projektets kontaktpersoner på skolorna tycker om FUSSION användes en anonym enkät som projektledaren bad dessa samarbetspartners att besvara. Enkäten har inte till syfte att vara vetenskaplig utan ska ge en fingervisning om vad som har fungerat och vad som bör bli bättre med FUSSION. Enkäten har även till syfte att kunna kontrollera vad skolorna tycker om att en aktör utifrån erbjuder ett samarbete, så som har skett i FUSSIONs fall.

Se **Bilaga 5** för enkäten.

Metod för enkäten

Då enkäten är skapad för att få en bild av vad projektets samarbetspartners har för åsikter om projektet är inte urvalsgruppen/de som svarade inte slumpmässigt utvalda. De personer som fick möjligheten att svara på enkäten vara alla någon form av kontaktperson på respektive skola som samarbetar med projektet.

Kontaktpersonerna fick ett förfrankerat kuvert för att kunna posta enkäten till projektledaren efter det att den besvarats. Alla som fått enkäten informeras om att de besvarar den anonymt.

Antalet enkäter som delades ut var 20 stycken. 18 av dem valde att svara, vilket innebär att svarsfrekvensen är 90 %. Enkäten är utformad så att svar ges utifrån en femgradig skala. Siffran 1 står för "Mycket dåligt" eller "Nej, inte alls". Siffran 3 betyder "Varken eller" och siffran 5 står för "Mycket bra" eller "Ja, absolut". Förutom en femgradig skala så gavs kontaktpersonerna möjligheten att även sätta kryss i rutan för "Vet ej". "Vet ej" alternativet finns i fall att samarbetspartners inte känner att de kan besvara frågan överhuvudtaget.

Till varje fråga finns det dessutom möjlighet att skriva en kommentar. I slutet på enkäten finns två mer öppna frågor som tar upp vad kontaktpersonerna anser ha fungerat eller inte fungerat i projektet. Slutligen ges även utrymme för övriga kommentarer från kontaktpersonerna.

Vilka har svarat enkäten

Trots att det finns fler friskolor än kommunala skolor på Östermalm så är de flesta personer som svarat på enkäten anställda inom den kommunala skolan. Det beror på vem som är projektets kontakt på skolan och hur kontakten har sett ut. Generellt är det så att på friskolorna är kontaktpersonerna på skolan färre till antalet. Det rör sig om en eller två personer per skola. På de kommunala skolorna ser det inte alls ut på samma sätt. Där har kontaktpersonerna bytts ut under projekts gång eller så har skolans rektor valt att delegera kontakten med FUSSION bort från sig själv och vidare till andra personalgrupper, arbetslagsledare eller andra personer inom skolan.

Av de 18 kontaktpersoner som svarat på enkäten så arbetar 12 stycken inom de kommunala skolorna och 6 stycken arbetar inom friskolorna på Östermalm.

Av dem som svarat är tre personer rektorer, fyra är arbetslagsledare och 9 personer arbetar som lärare. Två stycken arbetar med andra uppgifter på skolan, båda är anställda som skolsköterskor.

Enkätredovisning

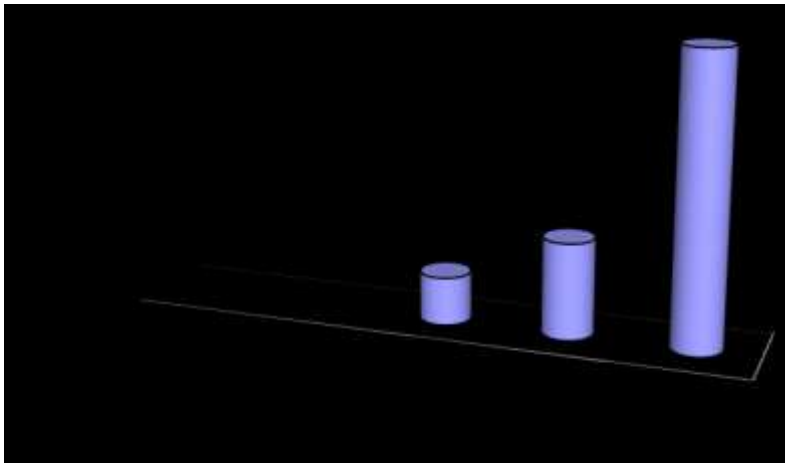
Redovisningen av enkätfrågorna börjar med fråga tre. Detta pga. av de två första frågorna handlar om vad kontaktpersonen har för profession på skolan samt om skolan drivs kommunalt eller enskilt. Redovisningen sker med hjälp av hur frågan

ställs till kontaktpersonerna. Efter det så presenteras resultatet med förtydligande text och med tillhörande diagram. Kontaktpersonernas kommentarer finns med under den frågeställning som kommentaren gäller. Under avsnitten för reflektion är det projektledaren som förklarar och tolkar resultaten.

Behov av att samarbeta med stadsdelsförvaltningen kring alkoholförebyggande insatser

Fråga 3: Finns det ett behov från Din skolas sida att samarbeta med stadsdelsförvaltningen kring alkoholförebyggande insatser på det sätt FUSSION har fungerat?

Resultat: 89 % av kontaktpersonerna svarar siffran 4 eller 5, det vill säga att skolans behov av att samarbeta med stadsdelen i alkoholförebyggande frågor, som exempelvis i form av FUSSION, är stort eller mycket stort. 11 % av kontaktpersonerna tycker att det varken gör från eller till med ett samarbete.

Kommentarer från kontaktpersonerna:

"Vi är intresserade av projektet FUSSION med Josef Elveskog. Däremot har vi inget större behov av stadsdelsförvaltningens sida."

"Inte generellt, men just detta projekt med Josef Elveskog har varit väldigt bra. Annars finns det inget behov i dagsläget."

"Initiativet och att man gör något gemensamt stadsdelen/staden på sikt."

"Här verkar vi inte ha kraften att driva detta själva."

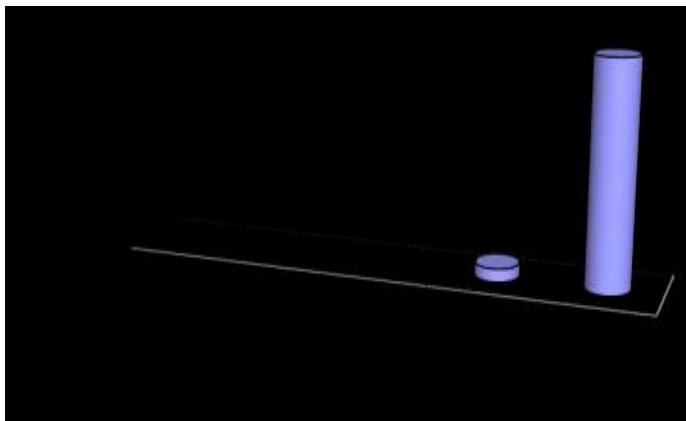
Reflektion:

Skolorna tycker det finns ett behov av att få hjälp då det kan vara svårt att prioritera denna fråga inom skolan. Samtidigt betonar några av kontaktpersonerna vikten av att stadsdelen i sig är lyhörd för skolornas behov och önskemål. De anser inte att det behövs generella stödåtgärder utan snarare mer skräddarsydda samarbeten. Det gör att skolorna själva kan välja vem eller vilka de vill ha ett samarbete eller inte ha ett samarbete med.

Samarbete med projektledaren

Fråga 4: Hur upplever DU att samarbete med projektledaren har fungerat?

Resultat: 94 % av kontaktpersonerna tycker att samarbetet med projektledaren har varit mycket bra. 6 % av kontaktpersonerna, en person, tycker att det har fungerat bra.

Kommentarer från kontaktpersonerna:

”Mycket engagerad och flexibel. Bra kontakt med ungdomarna.”

”God kontakt med Josef. Han är urengagerad och mycket duktig.”

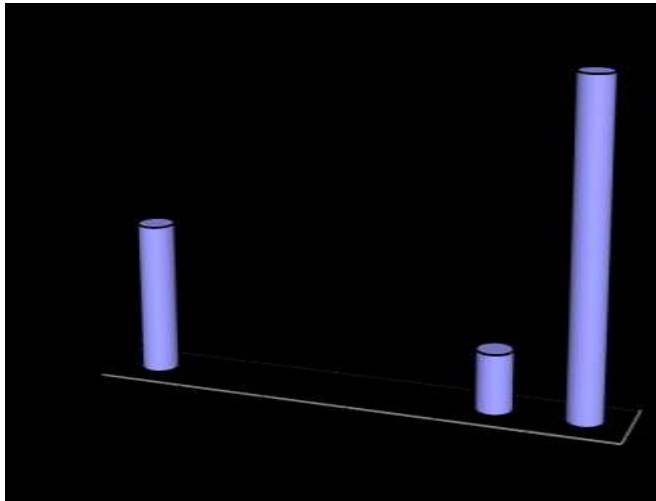
Reflektion:

FUSSION lägger mycket kraft på att sprida bra energi för att få till stånd en positiv känsla kring projektet och samarbetet i sig. Det är väldigt bra att projektet och samarbetet har upplevts lika positivt som projektledaren önskat att det skulle göra för skolorna.

Föreläsningen för ungdomarna

Fråga 5: Hur har Du upplevt FUSSIONs föreläsningar för ungdomarna?

Resultat: 72 % av kontaktpersonerna tycker att föreläsningarna för ungdomarna varit bra eller mycket bra. 28 % av kontaktpersonerna har inte kunnat ta ställning, då de inte har närvarat inne i klassrummet under lektionstillfällena.

Kommentarer från kontaktpersonerna:

"Har ej deltagit själv men hört från eleverna att de varit mycket nöjda."

"Eleverna har varit positiva, ingen av oss vuxna har lyssnat."

"Tankeväckande och tydlig koppling mellan tanke, känsla och agerande."

"Kompetent föreläsare, engagerad och duktig."

"Mycket aktivitet bland våra ungdomar. Mycket bra föreläsare - Josef Elveskog."

"Kunnig, engagerad och skapar intresse hos eleverna."

"Bra kontakt med eleverna. Mycket viktigt ämne som berör många elever starkt."

"Deltog ej."

Reflektion:

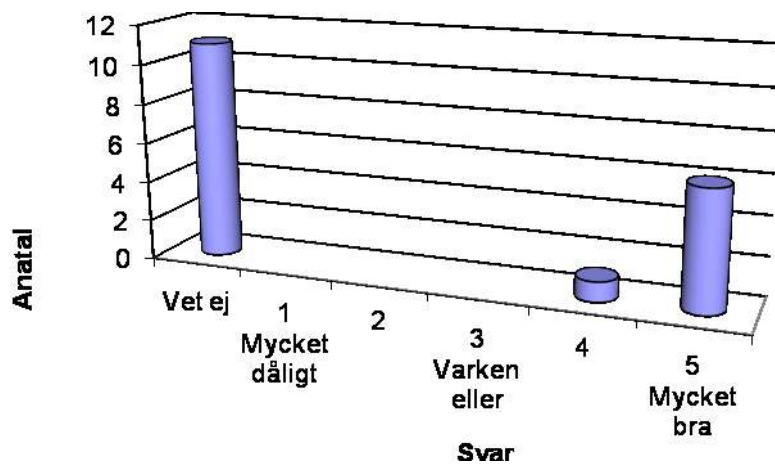
Det finns en poäng i att flera personer från skolan ska vara närvarande vid lektionerna som hålls av FUSSION. Projektets förhoppning är bland annat att ge inspiration och tips till hur lärarna själva kan arbeta med frågan, genom att visa hur FUSSION har lagt upp kontakten och undervisningen med eleverna. Samtidigt är det kul att se de positiva reaktioner som kommer från de personer som faktiskt har tagit del av undervisningen eller samtalat med eleverna i efterhand. Att en kontaktperson

minns avsnittet kring KBT och koppling mellan tanke, känsla och agerande känns extra roligt då det handlar om att ge eleverna ett konkret verktyg för att bryta en ond spiral med negativa tankar olustkänslor och destruktivt beteende. Förhoppningen är att teorin kan leda till att unga människor inte behöver välja alkoholen för att lösa sina problem och eventuella tillkortakommanden.

Föreläsningen för föräldrarna

Fråga 6: Hur har Du upplevt FUSSIONs föreläsningar för föräldrarna?

Resultat: 61 % av kontaktpersonerna har inte tagit del av föreläsningen för föräldrarna och har därför ingen åsikt. 39 % har tagit del av föreläsningen. Av dessa 7 personer tycker 86 % att föreläsningen är mycket bra. 14 %, dvs. en person, tycker att föreläsningen är bra

Kommentarer från kontaktpersonerna:

"Föräldrarna var mycket positiva."

"Rappt, intressant och tankeväckande."

"Ett mycket bra sätt att informera föräldrarna. Man vet att det fungerar."

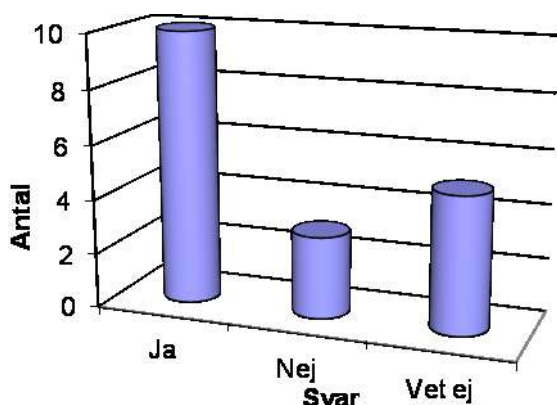
Reflektion:

Flera av kontaktpersonerna har inte någon uppfattning om hur FUSSIONs föreläsning för föräldrarna är. En anledning till det är att många av kontaktpersonerna fick chansen att besvara enkäten redan i juli 2010 och vid den tiden ännu inte medverkat vid ett föräldramöte. Flera av dem har sedan närvarat på föräldramötena under hösten 2010. Det kändes dock inte korrekt att komma med enkäten en gång till. Dessutom går det inte att urskilja vems enkät som besvarats eller inte besvarats. Känslan utifrån enkäten, och de reaktioner projektet fått direkt efter föräldramötena, är att metoden i sig fungerar.

ÖPPs framtid på skolan

Frågan 7: Är det troligt att Din skola på egen hand kommer att initiera ett arbete för att förebygga ungdomars alkoholbruk de närmaste åren, t.ex. genom ÖPP-metoden/Örebro preventionsprogram?

Resultat: 55 % av kontaktpersonerna tror att skolan på egen hand kommer att initiera ett arbete i stil med det som ÖPP förespråkar. 17 % tror inte alls att skolan kommer att göra det. 28 % vet inte om skolan kommer att satsa på ÖPP.

Kommentarer från kontaktpersonerna:

"Om vi får stöd av FUSSION."

"Bra med FUSSION."

"Det finns redan."

"Har redan ÖPP."

"Några i personalen är utbildade ÖPP-informatörer."

"Vi har redan årlig föreläsning samt kontinuerlig info."

Reflektion:

55 % av kontaktpersonerna tror att "deras" skola kommer att själva satsa på att arbeta enligt ÖPP. Kontaktpersonerna tycks se större möjligheter att i den närmaste framtiden arbeta med ÖPP på egenhand än vad projektledaren gör i dagsläget.

Projektledaren upplever att skolornas arbeta med ÖPP inte är tillräckligt förankrat och prioriterat i skolledningen i dag. Att 28 % av kontaktpersonerna inte vet om de kommer att arbeta med ÖPP på skolan eller inte är inte förvånade siffror.

Projektledarens upplevelse är att ÖPP-arbetet inte är högprioriterad fråga bland flera av skolledarna på Östermalm.

Vad har varit bra och dåligt med FUSSION?

Fråga 8: Vad tycker Du har varit bra respektive mindre bra med FUSSION? Här kan kontaktpersonerna bara ge skriftliga kommentarer.

Vad har varit bra med FUSSION?

"Projektledarens inställning och flexibilitet. Konceptet med att ge föräldrarna verktyg att sätta gränser."

"Allt har varit bra."

"Kunnig personal, bra föreläsningar."

"Kunnig, pedagogisk och tydlig "föreläsare"."

"Bra och mycket viktigt innehåll."

"Att föräldrarna har samverkat kring hur de vill förhålla sig till alkohol för barnens bästa. Projektledarens kunskap och drivkraft till att genomföra arbetet med ungdomar och lärare."

"Engagerade och bra föreläsningar. Viktigt att utgå från forskning och evidensbaserade fakta i denna typ av arbete."

"Någon utifrån insatt i ett ämne. Som lärare måste man ibland fokusera på så mycket annat. Det är bättre när det är en expert så som i FUSSION."

Reflektion:

Skolorna ser en vinst i att det kommer någon utifrån och kompletterar samt avlastar dem i arbetet kring att förebygga alkoholkonsumtion hos ungdomar. Utifrån kommentarerna utgår projektledaren från att FUSSION lyckats fokusera mer på ämnet än vad övrig personal på skolan kan göra. Personalen på skolorna har andra viktiga frågor som de också ska hinna med att hantera. FUSSION har det inte på samma sätt och kan således upplevas som både positivt och avlastande.

Negativa kommentarer från kontaktpersonerna:

"Hade varit bra om Josef kunnat komma lite oftare och mera."

"Svårt att få riktigt bra tider, behövs bra framförhållning."

"Behövs mer planering tillsammans med lärarna för att kunna samordna föreläsningarna."

Reflektion:

Dessa tre kommentarer hänger ihop då kritiken är av samma karaktär. Det handlar främst om att skolorna inte kunnat ta del av FUSSIONS lektion exakt på de tider som

passar skolorna bäst. Orsaken till det är helt enkelt den att FUSSION varit uppbokade på någon annan skola just den tiden. På Östermalm finns det sju skolor som har elever i årskursen 7-9, den målgrupp projektet fokuserar på. Varje skola har flera klasser parallellt, vilket innebär att det inte fullt ut har varit möjligt att alltid ge tider utifrån skolornas egna önskemål. Därför är det frustrerande att konstatera att problemet borde ha varit mindre. Det händer lite för ofta att skolor som har bokat upp FUSSION tyvärr har glömt bort att informera berörda elever och lärare om det. När väl FUSSIONS lektionen ska börja så finns det inga elever där. Det här innebär att förankringsarbetet med inplanerade lektioner måste göras än bättre från FUSSIONS sida, så att ledning, lärare och elever känner att de har samma tydliga planering.

Övriga kommentarer från kontaktpersonerna

”Jag lärde mig själv hur jag kan jobba med eleverna på detta tema. Har tidigare informerat mycket om vad som sker i kroppen vid alkoholintag, vilka risker man utsätter sig för etc. Har även arbetat med värderingsövningar, diskussioner ... Men detta kändes som ett vassare verktyg.”

”Bra och viktigt projekt.”

”Ett stort problem är att FUSSION och ÖPP har väldigt svag förankring i skolans ledningsgrupp. Vilket gör att det är svårt att sätta i gång arbetet på skolan även om jag skulle önska det, men intresset från övriga i ledningsgruppen är allt för svalt.”

Reflektion:

Den sista kommentaren från kontaktpersonerna visar på det som FUSSION måste arbeta mer med, just det faktum att förankra FUSSIONS tanke med ÖPP-arbetet på skolorna på Östermalm. Det är viktigt att få till stånd möten med de tveksamma rektorerna som projektledaren tror är tveksamma just för att de inte är tillräckligt insatta i metoden. Då kan de positiva krafterna som vill arbeta med ÖPP och FUSSION mötas. Målet bör vara att diskutera hur förankringen kan ske på de enskilda skolorna.

Besök hos klasser och föräldramöten.

Under den tid FUSSION har verkat från slutet av vårterminen 2009 har alla de sju skolorna på Östermalm som har elever i årskurs 7-9 erbjudits och fått inbokad minst två olika lektioner med FUSSION, per klass.

Skolorna är Carlssons skola, Engelbrektsskolan, Gärdesskolan, Engelska skolan, Fredrikshovs slotts skola, Tyska Skolan och Jensen grundskola. Alla dessa tillhandahöll sina klasser för projektet. Några av skolorna har valt att även FUSSION ska arbeta med eleverna i årskurs 6.

På grund av att projektet kom i gång så pass sent under våren 2009 så var det egentligen inte möjligt att den första terminen, vårterminen 2009, besöka klasserna och föräldramöten redan då. Två stycken årskurs 6 klasser på Gärdesskolan besöktes dock under den terminen.

Under höstterminen 2009 hade FUSSION 81 inbokade lektioner med eleverna i skolorna på Östermalm. Under samma period föreläste FUSSION på 21 olika föräldragrupper.

Under vårterminen 2010 inbokades 84 olika pass med FUSSION-föreläsningar för eleverna i skolorna. 21 stycken olika föräldragrupper till samma klasser tog del av FUSSIONs föreläsningar riktat till föräldrar.

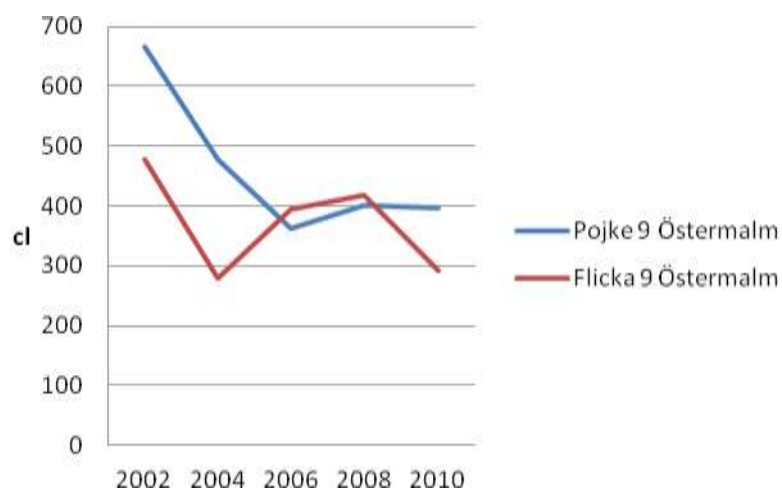
Under höstterminen 2010 har klassbesöken i skrivandes stund inte kommit gång i en större omfattning. En klass är besökt, men många fler är inplanerade. FUSSION har under terminen medverkat på 41 olika föräldramöten.

Alkoholkonsumtionen bland ungdomarna på Östermalm

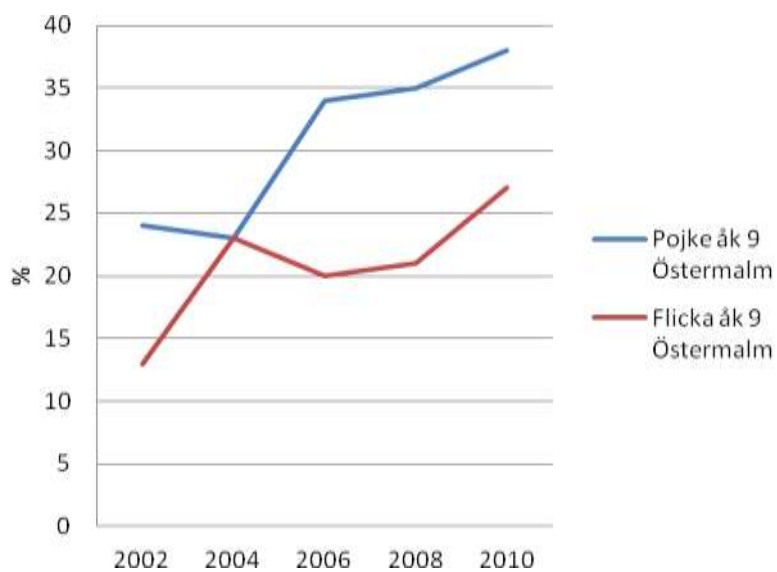
Vad har då hänt med alkoholkonsumtionen bland ungdomarna i årskurs nio på Östermalm, från det att FUSSION började verka under vårterminen 2009? Stockholmsenkätens resultat har under flera år hade visat att Östermalms ungdomar låg i toppen i alkoholkonsumtion i staden. Tendensen var att ungdomsdrickande i stadsdelen ökade.

FUSSION skapades för att försöka vända denna trend. Stockholmsenkäten som besvarades anonymt av eleverna i skolan under vårterminen 2010 visar hur beteende mönstret ser ut 2010, för elever i årskurs 9. Samtidigt som resultaten för tidigare Stockholms enkäter presenteras i samma diagram, vilket ger en jämförelse över tid. Det är således inte samma ungdomar som besvarat enkäten över tid, utan varje års enkät är besvarad av den kullens niondeklassare. Källan till de fyra diagram som redovisas här nedan, är ännu inte presenterade i skrift. De statistiska siffrorna är det som kommer att bli en del av presentationen av Stockholmsenkäten 2010 som Preventionscentrum Stockholm arbetar med att sammanställa. För mer information, se: www.stockholm.se/forebygg

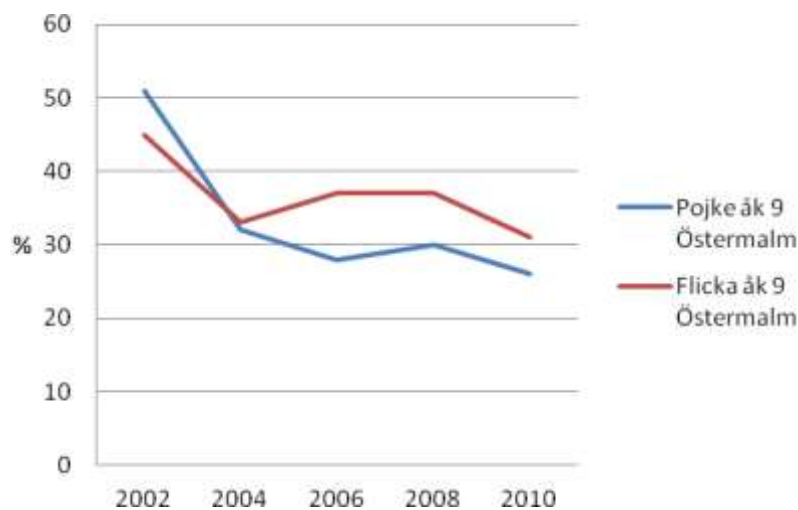
Total årlig alkoholkonsumtion omräknat i 100 procent alkohol, årskurs 9 - medelvärde

Elever som inte dricker alkohol, årskurs 9

Elever som storkonsumtion alkohol 1 gång i månaden eller oftare, årskurs 9

Definition av begreppet *storkonsumtion*: Elever som en gång i månaden eller oftare, vid ett och samma tillfälle dricker alkohol motsvarande minst:

18 cl sprit (en halv kvarting), eller

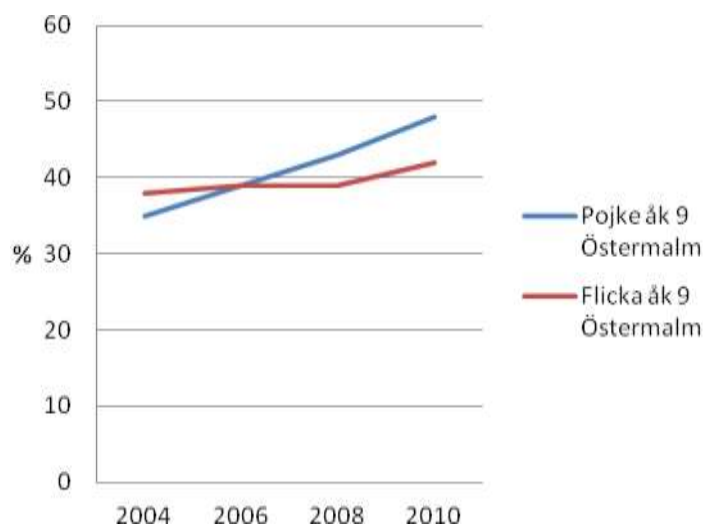
En hel flaska vin, eller

Fyra stora flaskor stark cider/alkoläsk, eller

Fyra burkar starköl, eller

Sex burkar folköl

Elever som aldrig blir bjudna på alkohol av sina föräldrar, årskurs 9

Tolkning av diagrammen

De fyra diagrammen visar att den årliga konsumtionen av alkohol sjunker bland eleverna som går i årskurs 9. Den största minskningen finns bland flickorna på

skolorna på Östermalm. Både flickor och pojkar som är storkonsumenter är färre nu än när projektet inleddes efter resultatet av enkäten 2008.

Andel ungdomar i samma årskull som uppger att det inte dricker någon alkohol alls har också ökat under den tiden FUSSION verkat. Ungdomarna i årskurs nio på Östermalm ungdomarna upplever också att deras föräldrar är mera restriktiva med att bjuda på alkohol till dem än vad ungdomarna 2008 upplevde i samma fråga.

Styrkan i FUSSION

FUSSION skapades med målet att nå ungdomar och deras föräldrar. Hur det skulle gå till var upp till projektledaren att utforma. Projektledaren har givits fria händer att finna vägar, metoder och arbetsredskap tillsammans med de berörda skolorna. Det har medfört att projektet blivit tydligt och konkret samtidigt som det har känts överskådligt och hanterbart för projektledaren. Eftersom FUSSION endast har en drivande person så har mycket fokus lagts på att utveckla välfungerande samarbeten med skolan. Vore situationen en annan skulle antagligen mer tid gått åt till att istället fokusera på hur själva kommunikationen inom FUSSION ska ha utformats och fungera. Beslutprocessen inom projektet är således både enkel och kort med målet att vara så flexibel som möjligt. Dessutom är det enkelt att inom FUSSION gå från ord till handling, det vill säga att skyndsamt kunna genomföra de önskemål som skolorna har formulerat i kontakten med projektet. FUSSION fokusera på fem olika områden.

- Lektioner med eleverna.
- Föreläsningar för föräldrarna.
- En informativ hemsida till föräldrar.
- E-postbrev hem till föräldrarna.
- Skapa intresse på skolorna för att arbeta alkoholförebyggande i dag och i framtiden.

Att fokusera just på dessa områden är bra. De är möjliga att bearbeta och är överblickbara för skolor, elever, föräldrar och för projektledaren. FUSSION har också varit väldigt kostnadseffektiv. Utöver projektledartjänsten har projektet inte varit resurskrävande. Till dags datum har den ekonomiska kostnaden varit mycket liten, då inga andra konsulter eller föreläsare har anlåtats. Det enda undantaget är att projektet har anlutat en reklambyrå för att skapa projektslogotyp, men den utgiften låg på under 5000 kr.

En stark egenskap hos FUSSION är den upprepande processen. Eleverna träffar projektledaren flera gånger under arbetets gång. Samma gäller föräldrarna, genom FUSSIONs bidrag på föräldramötena men också genom de e-postbrev som har skickats ut till föräldrarna. Informationen vid varje träff eller brev är inte omfattande, utan bygger vidare på den information som gavs vid det första mötet eller brevet. FUSSION tror att den metoden är något som skapar trygghet och tydliggör projektet för de berörda. Det gör det lätt för mottagaren att se och förstå budskapet. Det är möjligt att det låter som ett alltför enkelt tillvägagångssätt, men utifrån arbetet med FUSSION har det fungerat mycket bra. FUSSIONS projektledare är väldigt starkt förknippad med projektet, vilket ändå måste ses som något positivt. Då människan har lättare att minnas och knyta an till en vision eller idé om hon har ett ansikte att förknippa den med.

Att massmedia uppmärksammat projektet genom både inslag i SVT:s lokala nyhetsprogram ABC och dagstidningen Metro har bidragit till att frågan kring föräldrars ansvar för ungdomars alkoholvanor belyses, vilket är ett av FUSSIONs mål.

Se **Bilaga 4** för att ta del av tidningen Metros artikel.

FUSSION har också haft förmånen att arbeta med alla eleverna årskurserna 7-9 på skolorna Östermalm. Elevkontakten har varit mycket god det har blivit många möten med diskussioner, ifrågasättande av invanda förställningar både från projektledaren men också från elevernas sida. Eleverna har förmedlat att FUSSIONS lektioner varit bra och intressanta både till projektledaren och till personalen på skolorna. Projektledaren har känt att arbetet med att föreläsa för dem och deras föräldrar varit enormt kul och givande att genomföra. Båda grupperna tagit det på stort allvar och efter bästa förmåga tagit del av det som förmedlats. Från och till har projektledaren fått e-post från föräldrar som tackat för insatsen.

Svagheten i FUSSION

När FUSSION började var projektet inte efterfrågat eller förankrat av skolorna på Östermalm. Projektet tillkom på initiativ av stadsdelsförvaltningen på grund av de nedslående resultat vad gäller ungdomars drickande som stadsdelen uppvisat de senaste åren i Stockholmsenkäten. Det har inneburit att mycket tid har fått läggas på att etablera samarbete och att anpassa FUSSIONs innehåll efter varje skolas behov och önskemål. Projektet initierades av stadsdelsförvaltningen men riktar sig till utbildningsförvaltningens och de fristående skolornas verksamheter på Östermalm. En svårighet i denna konstruktion blir att det inte går att på något sätt säga att denna metod eller projektet i sig måste skolorna arbeta med. Det gör att själva upplägget kring ÖPP inte har kunnat följa den manual- och metodbeskrivning som metoden i sig har evidens för.

Att ta in FUSSION och dess föreläsningar i skolan är helt kostnadsfritt. Det är svårt att säga om det är en förklaring, men skolorna har allt för ofta slavat med att förankra de tider som projektledaren fått inplanerade för att ha lektioner med eleverna. Det har inneburit att lärare och elever inte i förväg haft vetskap om att en lektion med FUSSION är inplanerad. I vissa fall har klasser inte varit på plats i skolan när lektionen skulle genomföras. Det skapar en frustration hos projektledaren. Samtidigt skapar en drivkraft inom projektledaren att hitta bättre vägar till samarbete för att undvika liknade situationer i framtiden.

En konsekvens som uppstår är att projektledaren inte riktigt har kunnat uttrycka den frustrationen, då det kunnat ske det samarbetet som etablerats. Kanske är en av orsakerna till det här problemet den att FUSSION är helt kostnadsfritt för skolorna. Kanske alla felbokningar varit färre om varje föreläsning i sig hade inneburit en ekonomisk kostnad för skolan. Å andra sidan hade skolorna då kanske inte varit så vällvilliga till att släppa in projektet överhuvudtaget, vilket de nu faktiskt har varit.

Det hade troligtvis kunnat vara till fördel för projektet ifall det delvis hade varit knutet till utbildningsförvaltning eftersom FUSSION i huvudsak riktar sig mot utbildningsförvaltnings verksamheter. Kanske hade skolorna då känt ett något större ansvar för och engagemang i projektet.

ÖPP är en metod som riktar sig till föräldrarna med barn i årskurs 7-9. En ledande person på skolan ansåg att ÖPP inte var skolans uppgift då metoden just riktar sig till föräldrarna och inte till eleverna. Denna rektor menade att det inte ingick i skolans uppdrag. Samma skola arbetar delvis efter ÖPP-metoden och har utbildade ÖPP-informatörer på skolan som gärna arbetade med metoden. På samma skola finns även andra ledande personer som gärna ser att skolan arbetade med att förankra ÖPP mera på skola. Hur ska projektet förhålla sig till dess spridda åsikter och önskemål? På skolorna generellt är intresset för ÖPP-modellen mycket varierande. En del skolor vill arbeta efter modellen och uttrycker en önskan om att utbilda egna informatörer i modellen.

Många av de personer FUSSION samarbetet med på skolorna tycker att det finns en vinst i och att det blir bättre när någon utomstående, som inte kommer ifrån skolan, är den som pratar om ämnet både för föräldrar också för eleverna. Skolorna med dess personal upplever inte riktigt att de har någon person som kan prioritera ÖPP-arbetet på samma sätt som en extern föreläsare kan göra. De tror att ett eget arbete med ÖPP inte skulle vara så lyckosamt så som när de drivs av FUSSION. En svaghet har därför blivit att själva arbetet med ÖPP och att föreläsa för föräldrarna har varit väldigt personbundet till projektledaren för FUSSION. Vilket gör att metoden i sig inte blir tillräckligt implementerad på skolorna. Skolan äger helt enkelt inte frågan utan det gör FUSSION.

En annan aspekt är att även om forskning säger att ÖPP är en bra metod och att de finns evidens, så har varje skolledning med rektorn i spetsen rätt att själv bestämma sig för ifall de tycker att metoden är bra eller inte. Skolan avgör själva om de vill arbeta efter modellen. Visserligen har alla skolor bjudit in FUSSION och de har följt upp med föräldradsdiskussion där föräldrarna ges möjlighet att göra de överenskommelser, allt enligt ÖPP modellen. Men mycket har nog handlat om att FUSSION i sig har ordnat det mesta, utan att själva ÖPP-arbetet riktigt varit förankrat hos berörd skola och rektorer. Det leder till slutsatsen att det finns en risk att återväxten med nya ÖPP-informatörer inte blir särskilt god eller åtminstone inte så god som projektet i dag har förhoppningar på.

Framtiden för FUSSION?

Även om det inte ingick i den ursprungliga projektbeskrivningen att implementera ÖPP i stadsdelens skolor så att har det under projektets gång blivit ett mål för projektledaren att implementera modellen, så att skolorna kan driva arbetet mera på egen hand. Skolorna måste utbilda egna informatörer och göra ÖPP-arbetet till en självklarhet på skolan. Så långt har FUSSIONs arbetet inte kommit än. En förklaring är troligen att projektet har pågått för kort tid. I nuläget kan inte alla rektorerna se de tydliga fördelar som ÖPP har. Under hösten 2010 och framåt läggs därför stor vikt från FUSSIONs sida att argumentera och försöka övertyga dessa ledande personer på skolorna om ÖPP modellens fördelar. Kontakt har tagit med utbildningsförvaltningens biträdande grundskolechef Carina Hallqvist som ansvarar för de kommunala skolorna på Östermalm. På möte med FUSSIONs projektledare under våren 2010 har Carina Hallqvist uttryckt att hon vill att de kommunala skolorna ska arbeta med ÖPP.

Även om målet i dag är FUSSION är att skolorna ska äga och driva ÖPP mera på egen basis, så talar allt för att FUSSION behövs just för att verka för och förklara vinsten med att skolan själv arbetar med ÖPP . FUSSIONs roll är och skall vara att handleda och stötta skolorna i det viktiga arbetet med att engagera föräldrar och elever i frågan. Projektet har genom det egna arbetet visat att skolorna behöver en person som kommer "utifrån" som hjälper dem i det arbetet.

Om FUSSIONs arbete helt skulle upphöra skulle frågan sjunka i prioritet. ÖPP-arbetet på många skolor kommer falla i glömska och den kunskap och intresse som har skapats skulle troligtvis försvinna. Men nu finns FUSSION där, ivrigt påhejande, stöttande och handledande. Projektet i sig belyser det viktiga med ämnet och utgör ett konkret hjälpmedel. FUSSION är ett hjälpmedel, som bistår skolan att dels kunna hålla i själva ÖPP-föreläsningen dels i att lättare ge berörda personer på skolan den utbildning som krävs. FUSSION blir såldes en utbildningsresurs för att utbilda personalen i att bli informatörer i ÖPP.

Sedan är det inte realistiskt att tro att varje skolläring tycker att just denna fråga är lika viktig som den är inom FUSSION. Men FUSSION bidrar till att hålla processen med frågan aktuell och levande och det i sig driver arbetet framåt.

Att FUSSION dessutom erbjuder eleverna på skolorna lektioner i ämnet gör att skolorna ges hjälp och stöd i deras mångfacetterade uppgifter. Målet måste också vara att FUSSION kan fortsätta med ett huvudfokus att bistå skolorna i deras roll att nå föräldrarna genom ÖPP eller liknande arbetsmetoder. Skolorna ska successivt övergå till att på egen hand ta ett större ansvar. Samtidigt ska FUSSION arbeta med eleverna i skolan på det lyckosamma sätt som FUSSION arbetat under hela projektiden. För att fortsätta den positiva utveckling som FUSSION skapat är bedömningen att FUSSION behöver fortsätter under 2011.

Avslutande Diskussion

Det finns en del kvar att göra i FUSSIONS-arbetet. Framst handlar det om att förankra ÖPP arbetet på skolorna. Trots att en del arbete återstår så känns det ändå som om FUSSION projektet är mycket lyckat. FUSSION är i dag väldigt anpassningsbart efter varje skolas behov och önskemål. Skolan oavsett om den är kommunalt eller enskilt driven vill samarbeta med projektet. Utifrån den Stockholmsenkäten för 2010 så går alkoholkonsumtionen ner, fler ungdomar avstår att dricka alkohol, storkonsumerare har blivit färre och föräldrarna har blivit mera restriktiva att bjuda sina barn på alkohol än hur det var när projektet startade 2009. Allt enligt de siffror som presenteras i den ej offentlig gjorda Stockholmsenkäten 2010. Självfallet kan inte FUSSION ta åt sig hela äran för det. Men det känns ändå som att FUSSION har skapat något bra som bygger på idén att samverka genom stadsdelsnämnden och skolorna.

Att FUSSION skapades är en konsekvens utifrån resultaten av Stockholmsenkäten som Stockholms stads Preventionscentrum producerar. Av den negativa statistiken som presenterades skapades FUSSION. Stockholm Preventionscentrum har och är en viktig samarbetspartner i FUSSION. Via deras kunskande har de hjälpt projektledaren i vad som är verksam fokusering för att som i FUSSIONs fall arbeta med både ungdomarna och föräldrarna.

FUSSION har varit ett mycket roligt arbete, jag som projektledare känner mig stolt över att ha fått chansen att utveckla FUSSION.

Bilaga 1 Projektbeskrivning

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
sammanträde 2009-01-22

Planering av ungdomssatsning

Förslag till beslut

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner planeringen hittills för ungdomssatsningen.

Göran Månsson Mats Claesson Anna-Lena Christensson Österberg
stadsdelsdirektör avd.chef barn och ungdom avd.chef socialtjänst

Bakgrund

Den s.k. Stockholmsenkäten har under många år visat en hög alkoholkonsumtion bland ungdomar i Östermalms stadsdelsområde. Även många flickor i stadsdelsområdet har enligt enkäten en kraftig alkoholkonsumtion. Även användningen av tobak och droger ligger enligt enkäten förhållandevis högt.

För att möta problemen ska stadsdelsförvaltningen enligt med den av stadsdelsnämnden fastställda verksamhetsplanen för 2009 starta ett projekt inriktat på information och förebyggande insatser till samtliga klasser och föräldramöten i åk 7 till 9, i både kommunalt och enskilt drivna skolor i stadsdelsområdet.

Bifogade projektplan ska ses som en första grund till hur projektet ska genomföras. Projektplanen ska också användas som en grund när förvaltningen under året ansöker om olika externa medel riktade till projekt liknande.

Förvaltningen har också för avsikt att ge en delrapport till stadsdelsnämnden i samband med

nämndsammanträdet den 11 juni.

Projektplan - Ungdomssatsning

FUSSION - Fräsch, Ung, Snygg, Smart, Intelligent och Nykter

Ett försök att påverka ungdomars i åk 7 till 9 och deras föräldrars attityder till alkohol, droger och tobak

1. LÄGESBESKRIVNING

Den s.k. Stockholmsenkäten har under många år visat en hög alkoholkonsumtion bland ungdomar i Östermalms stadsdelsområde. Även många flickor i stadsdelsområdet har enligt enkäten en kraftig alkoholkonsumtion. Även användningen av tobak och droger ligger enligt enkäten förhållandevis högt.

För att möta problemen ska stadsdelsförvaltningen i enlighet med den av stadsdelsnämnden fastställda verksamhetsplanen för 2009 starta ett projekt inriktat på information och förebyggande insatser till samtliga klasser och föräldramöten i åk 7 till 9, i både kommunalt och enskilt drivna skolor i stadsdelsområdet.

För att samordna projektet kommer en projektledare att anställas på halvtid, som ska ha i uppdrag att besöka alla skolklasser samt att gå på föräldramöten. På föräldramötena kommer Örebro Preventionsprogram (ÖPP) att användas. ÖPP är en beprövad metod för hur man arbetar med föräldrar med barn i grundskolans senare skolår. Programmet syftar till att påverka föräldrarnas förhållningssätt till ungdomars drickande och sprida information om hur man som föräldrar kan agera för att förhindra en tidig alkoholdebut och berusningsdrickande bland ungdomar.

Projektledaren kommer också att ha i uppdrag att söka externa medel från exempelvis Folkhälsoinstitutet, Socialstyrelsen, Länsstyrelsen, Ungdomsstyrelsen, Preventionscentrum med flera till kampanjer och olika aktiviteter.

2. PLANERADE AKTIVITETER OCH MÅLGRUPPER

2.1 Aktiviteter

Under året ska besök göras av projektledaren vid minst ett tillfälle alla skolklasser i åk 7 till 9. Målet är att samtliga skolor i stadsdelsområdet med elever i dessa åldrar ska nås av projektet. Berörda skolor bör vara Carlssons skola, Engelbrektskolan, Gärdesskolan, Engelska skolan, Fredrikshovs slotts skola och Tyska skolan. Projektet har förankrats hos utbildningsförvaltningens ledning.

Under året ska även besök göras på ett föräldramöte för varje klass. Föräldrarna ska under dessa föräldramöten få ta del av Örebro Preventionsprogram. Tanken är också att de projektmedel som ska sökas och användas till exempelvis informationskampanjer, flygbladsutdelning och/eller teaterpjäs som ett komplement till de besök som ska ske i varje klass och på deras resp. föräldramöten.

2.2 Målgrupper

Målgruppen är samtliga elever i åk 7 till 9 i skolorna i stadsdelsområdet samt deras föräldrar.

3. UPPFÖLJNING

Någons slags mätning före och efter insatserna kommer att göras för att se om insatserna har haft någon effekt på ungdomars och deras föräldrars attityder till alkohol, droger och tobak.

Så småningom kommer man även av resultatet i Stockholmsenkäten framöver kunna se om satsningen har haft någon inverkan.

4. FÖRVÄNTADE RESULTAT OCH SPECIFICERING AV INSATSERNA

4.1 Förväntade resultat

Det resultat vi önskar är att det sker en attitydförändring vad gäller alkohol, droger och tobak hos både ungdomar och föräldrar. När det gäller ungdomarna hoppas vi också att det kan ha skett en höjning av debutåldern för att pröva alkohol, droger och tobak allt. en minskning av redan befintlig konsumtion.

När det gäller föräldrarna hoppas vi på att de i större utsträckning inte gör alkohol tillgängligt för sina barn på samma sätt i sina hem, genom att när de t.ex. är bortresa inte låter alkohol vara tillgängligt i hemmet, att de i större omfattning pratar om riskerna med alkohol med sina ungdomar och att deras egen konsumtion inte ökar utan snarare minskar i varje fall vid de tillfällen när de är tillsammans med sina barn.

Eftersom föräldrarna kommer att få ta del av ÖPP är det också en förhoppning att de tillsammans kan sätta upp gemensamma regler och normer kring sådant som de anser vara angeläget, i synnerhet ungdomsdrickande.

4.2 Specifiering av insatserna

Alla klasser i åk 7 till 9 bör besökas under minst ett tillfälle under 2009. Samma sak ska gälla för deras föräldrar som ska besökas på ett föräldramöte.

På mötet med ungdomarna ska fokus vara att få igång en diskussion om deras attityder till och konsumtion av alkohol och droger. Hur det pratas om detta bland ungdomar idag, är de medvetna om de risker som ett kraftigt drickande medför, finns det någon som pratar om alternativet till att dricka som är att vara nykter etc.

På mötet med deras föräldrar kommer fokus att vara Örebro Preventionsprogram. Föräldrarna ska få diskutera ungdomsdrickande och vilken betydelse deras inställning till alkohol har, hur man som förälder kan förhålla sig till ungdomsdrickande genom att själv inta en restriktiv hållning och tydliggöra denna på ett tydligt sätt och hur viktigt det är att föräldrarna tillsammans sätter upp gemensamma regler och normer kring sådant som de anser vara angeläget, i synnerhet ungdomsdrickandet.

I det fall vi erhåller sökta projektmedel ska de komplettera satsningen med

exempelvis informationskampanjer, flygbladsutdelning och/eller teaterpjäs som alla ungdomar och deras föräldrar ska få ta del av på något sätt.

5. SAMVERKANSPARTNER

- Berörda skolor i stadsdelen, kommunala och enskilt drivna, deras resp. rektor och elevvårdsteam i samråd med utbildningsförvaltningen
- GASKEFF
- Föräldravandrarna på Östermalm
- Ungdomsmottagningen
- Personal inom stadsdelsförvaltningens avdelningar Barn och ungdom och Socialtjänsten
- Preventionscentrum
- Den eller de myndigheter som vi kommer att erhålla projektmedel ifrån t.ex. Folkhälsoinstitutet, Länsstyrelsen, Ungdomsstyrelsen, Socialstyrelsen och Skolverket

6. BUDGET, OMFATTNING OCH TIDSPLAN

Budget

Medel för projektet är budgeterat inom Barn och ungdom med 0,4 mnkr för 2009. Medlen avser en anställning av en projektledare om 50%. Därutöver budgeterar vi preliminärt externa medel med 0,1 mnkr.

Budget för Ungdomssatsningen			
	2009	2010	Totalt
Lön 1 st projektledare om 50%	400 000		
Styrgrupp			

Referensgrupp är GASKEFF			
Lokaler			
Övriga driftskostnader, t.ex. kopiering, annonsering			
Övriga kostnader	100 000		
SUMMA	500 000		

Tidsplan

Tidsplan för projektet

Våren 2009 - Våren

Fortsatt projektplanering

Möte med samtliga rektorer

Anställning av projektledare

Träffa elevvårdsteam

Börja med besök i alla klasser åk 7 - 9

Börja med besök på föräldramöten

2009 - Hösten

Fortsatta besök i alla klasser åk 7 - 9

Fortsatta besök på föräldramöten

2010 - Våren

2010 - Hösten

Ev. fortsätter projektet 2010

Bilaga 2 Majoritetsmissförstånd

Alkoholvanor

Jag själv (sätt ett X)		De andra i klassen (antal)
	Grupp A: Dricker ingen alkohol alls.	
	Grupp B: Tar en klunk eller dricker högst ett glas någon enstaka gång.	
	Grupp C: Dricker ibland, men inte så mycket att man blir berusad.	
	Grupp D: Dricker och är ofta berusad.	
	Antal i klassen inklusive mig själv=	

Varför dricker du inte/Varför dricker du?

.....
.....

Varför tror du att dina klasskamrater inte dricker/dricker?

.....
.....

När ska du och de andra i klassen som regel, SENAST komma hem på en fredagskväll?

Jag själv (sätt ett x)		De andra i klassen (antal)
	Kl. 22.00	
	Kl. 23.00	
	Kl. 24.00	
	Annan tid	
	Antal i klassen inklusive mig själv=	

Bilaga 3 Elevernas berättelser

Riskhistorier skrivna av eleverna

Bea vaknade sent denna morgon, kände någon äcklig doft i rummet. Hon sneglade ner mot golvet och såg den brungröna spyan på golvet. Hon steg upp ur sängen och gick till badrummet. Hon fick gå som i slalom genom allt skräp på golvet. Det var schysst igår på festen, tänker Bea. Beas föräldrar skulle vara ute på landet denna helg så Bea var ensam. Det hade blivit kris igår, ungdomarna hade ingen lokal att vara i och olyckligt nog var Bea den ende som inte hade några föräldrar hemma. Bea kommer knappt ihåg något från igår. Är det lördag eller kanske söndag? Hon kollade i almanackan. Fan! Söndagsförmiddag och det är knappt en timme kvar till föräldrarna kommer. Bea fick panik och svimmade ner i trappan. Hon var medvetlös.

Bea vaknade på lördagseftermiddagen. Hon försökte sätta sig upp i sängen men kände en ohygglig värk i huvudet. Hon lade sig ner igen. Hon är bara 14 år men det är inte första gången hon varit bakis. Hennes föräldrar visste ingenting. Hon har tagit sprit från deras spritskåp fler gånger utan att de märkt något. Hon krälade ut ur sängen och gick ut i köket. Hon skulle dricka i kväll igen.

Nisse ligger i sängen och tänker. Han har inget att göra och det enda alternativet han har är att se på "På Spåret" med farsan och morsan. Datorn har pajat så han kan inte lira "Call of duty" heller. Nisse drar en djup suck och börjar fundera på att gå på en sport. Plötsligt så ringer telefonen och han hör sin kompis Pelle prata lite sluddrigt i telefonen. – Tjena, Nisse ska du joina på stan, va? Nisse som inte fattar direkt vad han säger .. jag sa... ska du med på stan, det är västa partyt... Öh what ever, säger Nisse och börjar gå mot hallen. Jag joinar till Pelle, skriker Nisse. – Okej, ha det så kul ropar hans föräldrar tillbaka. Nisse går mot stan och vid en park som ligger rätt avlägset så ser han partyt. Han stöter på Pelle som berättar att en langare som är polare med hans storebror har langat sprit. Därefter är det bara party som gäller. När han kommer hem så har hans föräldrar somnat. Han lägger sig på sängen och tänker: Det här kan nog bli en vana.

Skyddshistorier skrivna av eleverna

Bea vaknar på lördagsmorgonen, Hon tar sin väska och går ner för att äta frukost. Bea ska på en gymnastiktävling i Södertälje med sin kompis från sin gymnastikgrupp. Hon har hållit på med gymnastik sen hon var sju år, nu är hon 15. Hon tränar på alla vardagar mellan kl. 17-21. På helgerna är hon på tävlingar, ofta i en annan stad. Bea hinner inte med så mycket mer än läxor och träning. Men hon har sina kompisar i gympagruppen. De flesta går i andra skolor men Anna går i hennes klass. Ingen dricker i hennes grupp.

Bea har en lillebror som hon kallar för Kräkis, en mamma som jobbar med kontorsmaterial och en pappa som säljer i Macs. Hon bor lite utanför Stureplan och hon går i en superseriös skola där alla är MVG-barn. Bea har bra självförtroende för hon går på scouterna och lyssnar på Kent. Ingen hon känner dricker och hennes föräldrar gillar Peps. Beas kompisar bor i stan och en bor i förorten, men hon är kristen och väldigt "mammig" av sig. Beas föräldrar har mycket regler och vet vad Bea gör för att Bea berättar allt för dem. Bea är inte så duktig i skolan men hon är inte dum, tvärtom. Hon gillar att rita, spelar piano och hänger ofta med sina kompisar. Hon är inte smal eller tjock, har glasögon och tandställning. Folk retar henne ofta, fast på skoj, så Bea blir aldrig lessen. Bea har aldrig tänkt på att börja röka eller dricka för Bea fattar inte varför någon skulle börja. Så Bea lever lyckligt och spelar piano och är med på scouterna med sina polare

Bea bor som ensam barn med sin mamma och pappa. Mamma jobbar som försäljare för ett telebolag och pappan är arbetslös. På morgonen blir hon väckt av sin pappa, efter som hennes mamma börjar så tidigt. Hon går upp känner sig oftast pigg eftersom hennes föräldrar har en regel att hon ska vara i säng klockan halv 10 på vardagar. Hennes frukost brukar vara rejäl så att hon ska vara mätt till lunch. I skolan jobbar hon alltid flitigt och har många kompisar. Ibland kan frågan om hon vill ha lite alkohol komma upp, men hon svarar alltid nej, eftersom hennes pappas kompis dog i en bilolycka för att han var full. Regeln hemma är att de ska finnas så lite sprit som möjligt. När skolan slutar tar hon bussen till basketträningen som håller på drygt två timmar. När hon kommer hem duschar hon och tittar på TV eller sitter en stund vid datorn. Sen när kockan blir 21.20 brukar hennes pappa säga till henne att det är dags att gå och lägga sig. Hon somnar oftast ganska snabbt eftersom hon är trött.

Bea bor på Djurgården. Hennes familj är rik och har inte så mycket tid för Bea. Bea är 14 år och har en kille som är 17 år. Hennes kille har ofta fest och Bea är såklart bjuden. Beas föräldrar har ingen koll på vad hon gör. Hon säger att hon ska träffa en kompis och att hon behöver pengar. Hennes föräldrar ger henne 1000 kronor. Det går inga bussar hem till Bea så hon har 300 kronor till taxi och 100 kronor till mat och så. Detta är absolut för mycket pengar men det anser inte Beas föräldrar att det är. Hennes kille hämtar henne en bit från huset och planerar att lämna av henne sen också. Vid Fältöversten står Beas killes vänner och väntar, många av dem är över 18 år, en av killarna är 22 år, och de tar pengarna från Bea och går in på Systembolaget. Sedan går de alla hem till en snubbe som bor vid Karlaplan. Alla dricker sig packade. Bea kommer hem vid tvåtiden och föräldrarna sover.

Nisse vaknar upp en vacker vårmorgon av solens första strålar som glider in genom hans fönster och fågelkvitter från de nykläckta små fågelungarna. Han går ut i köket där hans lyckligt gifta föräldrar sitter med sin frukost och säger glatt god morgon till Nisse. Nisse spelar fotboll i Djurgården och brinner verkligen för sporten! I kväll är det Valborg och han har blivit bjuden på en stor fest som hans kompis Oliver har. Men Nisse har en jätteviktig fotbollsmatch mot BP i morgon bitti så egentligen hinner

ha inte gå. Men vad ska han göra istället, sitta hemma och stirra in i väggen? Nej, det är inte så kul. Då föreslår han föräldrar att de ska gå ut och äta middag med Nisses kompis Wilhelm och hans familj och gå och titta på Majbrasan på Skansen efteråt. Nisse tyckte att det var en jättebra idé och såg fram emot att träffa Wilhelm.

Tjejer hetsas till att festa

◉ Sjuga tjejer i Stockholm dricker mer än 150 ml sprit på lunchen
◉ Dessas drickande ökar mer än kilaras
◉ Camilla står upp mot betonen på sin blogg

Metro i går och den 30 oktober

Så är tjejen som super mest i Stockholm

◉ Bredare utbud av bagerier som dricker och hjälper utom kaffi
◉ Det är de största riksdagspartierna kring alkohol för unga tjejer i Stockholm
◉ - Tjejerna är blyga i vårbagade områden, säger strolkar

Kommunikation - Det är en viktig del av kommunikation och utbildning

► - I Årtan kan det redan vara för sent, säger Josef Elveskog.

Han ska hjälpa unga sluta dricka

► "De är barn och sedan är de på Stureplan" ► På Östermalm super eleverna mest i staden ► Möt mannen som ska vända trenden

Josef Elveskog är ledare för projektet Fussion Östermalm. Hans jobb är att få ner drickandet i stadsdelen. Målet är att minska konsumtionen. Och att senare lägga deboten.

- I Årtan kan det redan vara för sent, säger Josef. Tillgänglighet och tradition är två orsaker till att Östermalm utmärker sig negativt i alkoholstatistiken.

- Det finns ofta barskåp hemma och det finns många miljöer utan vuxna, säger Josef. Föräldrarna lutar på sina barn.

Josef märker stor skillnad mellan tjejer och killar i högstadaskolerna.

- Tjejer hoppar över toalettstolen. De är barn och

sedan är de på Stureplan. Den största ökningen om alkohol delar eleverna med sina föräldrar.

- Både elever och föräldrar tror att man avdramatiserar alkohol genom att bjuda på alkohol hemma. Det är tvärtom, säger Josef. De elever som får dricka hemma dricker mer.

Att bli med sig föräldrar

na i det preventiva arbetet är viktigt. Flera skolor på Östermalm har infört föräldrakontrakt efter Josefs besök. I kontraktet har föräldrarna i en klass gemensamt bestämt vilka regler som ska gälla för deras barn.

HANNA GÖRANSSON
@METRO.SE

Östermalm utmärker sig

- Hälften av tjejerna i årskurs nio på Östermalm dricker vin och sprit mer än en gång i veckan.
- Mer än hälften har varit berusade de senaste fyra veckorna.
- En fjärdedel blir bjudna på alkohol av sina föräldrar.
- I vårbagade förorter som Bromma och i innerstan dricks det mer än i andra områden.

KÄLLA: STOCKHOLMSPOLITEN 2008, STOCKHOLMS STAD

Ur tidningen Metro 29 oktober 2009

F U S S I O N E N K Ä T

Ringa in det alternativ som passar in bäst

1. Arbetar du på en: Friskola Kommunalskola

2 I vilken arbetsfunktion har du haft kontakt med FUSSION?

Rektor/ biträdande Arbetslagsledare Lärare annat_____

3. Finns det ett behov från Din skolas sida att samarbeta med stadsdelsförvaltningen kring alkoholförebyggande insatser på det sätt FUSSION har fungerat?

1 2 3 4 5
Nej, inte alls *Varken eller* *Ja, absolut*

Kommentar:

4. Hur upplever DU att samarbete med projektledaren har fungerat?

Vet ej

1 2 3 4 5
Mycket dåligt *Varken eller* *Mycket*
bra

Kommentar:

5. Hur har Du upplevt FUSSIONS föreläsningar för ungdomarna?

Vet ej

1 2 3 4 5
Mycket dåligt *Varken eller* *Mycket*
bra

Kommentar:

